

Viikin normaalikoulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma 2018 – 2021

Sisällys

Miksi suunnitellaan?

Laki velvoittaa suunnitteluun

Yhdenvertaisuus tarkoittaa tasa-arvoista kohtelua

Tasa-arvon vastakohta on eriarvoisuus

Mikä on syrjintää?

Tämä on syrjintää

Mitä tehdään?

Puhutaan

Näistä tulisi puhua

Puututaan

Miten puututaan?

Näin puutut eriarvoiseen kohteluun

Sano

Kerro

Kenelle kerrotaan?

Toimi

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä

Mistä tiedän mikä on seksuaalista tai sukupuoleen perustuvaa häirintää?

Muututaan

Koulu muuttuu, jos...

Hyväksyminen ja uusiminen

Miksi suunnitellaan?

Laki velvoittaa suunnitteluun

Tasa-arvo tarkoittaa samanarvoisuutta. Kaikilla työpaikoilla, joissa on vähintään 30 työntekijää, on ollut tasa-arvoa koskeva suunnitteluvastuu vuodesta 1995. Tasa-arvolain (1986) kokonaisuudistus vuonna 2005 toi tämän veloitteen oppilaitoksille ja tasa-arvolain muutos (2014) kaikille opetuksen ja koulutuksen järjestäjille. Yhdenvertaisuuslaki

(2014) toi yhdenvertaisuutta koskevan suunnitteluelvoitteen opetuksen ja koulutuksen järjestäjille.

Tasa-arvolain päämäärä on estää sukupuoleen perustuva syrjintä ja edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa, sekä tässä tarkoituksessa parantaa naisten asemaa erityisesti työelämässä. Lisäksi lain tarkoitus on estää sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä. (Tasa-arvolaki 1-3 §)

Tasa-arvolain mukaan opetusta tai koulutusta järjestävän on huolehdittava siitä, että tytöillä ja pojilla ja naisilla ja miehillä on samat mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen ja että opetus, tutkimus ja oppiaineisto tukevat tasa-arvolain tarkoituksen toteutumista.

Tasa-arvoa edistetään koulutuksessa ja opetuksessa lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. (Tasa-arvolaki 5 §)

[Tasa-arvolaki](#)

Yhdenvertaisuus tarkoittaa tasa-arvoista kohtelua

Kun tasa-arvon käsite tarkoittaa laissa erityisesti sukupuolten tasa-arvoa, yhdenvertaisuus laajentaa tasa-arvon käsitettä. Yhdenvertaisuus tarkoittaa perustuslain kuudennessa pykälässä kaikkien kansalaisten tasa-arvoista kohtelua, kaikkien yhdenvertaisuutta lain edessä ja sitä, ettei ketään saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eriarvoiseen asemaan henkilöön liittyvän syyn perusteella. (Perustuslaki 6 §)

Yhdenvertaisuuslain (6 §) mukaan koulutuksen järjestäjän on arvioitava yhdenvertaisuuden toteutumista toiminnassaan, ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin yhdenvertaisuuden toteutumisen edistämiseksi sekä huolehdittava siitä, että oppilaitoksella on suunnitelma tarvittavista toimenpiteistä yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota oppilaiden valintaperusteisiin, koulutuksessa käytettävään oppimateriaaliin, kiusaamista ja häirintää estäviin toimenpiteisiin, opetustilanteiden tasapuolisuuteen, opintosuoritusten arvioimiseen ja opettajien yhdenvertaisuusosaamiseen.

Yhdenvertaisuuslain tarkoitus on edistää yhdenvertaisuutta, ehkäistä syrjintää ja tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. (Yhdenvertaisuuslaki 1 §)

Yhdenvertaisuussuunnittelun päämäärä on syrjinnän tunnistaminen, siihen puuttuminen, toiminnan ja käytäntöjen yhdenvertaisuusvaikutusten arviointi, yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden toteuttaminen ja osallisuuden lisääminen. (Yhdenvertaisuussuunnittelun opas. Sisäasiainministeriö 2010, 14.)

[Yhdenvertaisuuslaki](#)

[Yhdenvertaisuuden edistäminen](#)

[Yhdenvertaisuuden arvioiminen](#)

Tasa-arvon vastakohta on eriarvoisuus

Tasa-arvon vastakohta on eriarvoisuus ja eriarvoinen kohtelu voi olla syrjintää.

Syrjintää on se, jos henkilöä tai ryhmää kohdellaan eri tavoin kuin muita jonkin ominaisuuden perusteella ilman, että kohtelulle on hyväksytty oikeutus, kuten ikäraja äänestettäessä.

Syrjintä voi olla tahallista tai tahatonta. Se voi olla suunnitelmallista ja harkittua tai se voi johtua tavoista tai käytännöistä, joihin ei ole kiinnitetty huomiota. On esimerkiksi totuttu puhumaan tavoilla, jotka vähättelevät, loukkaavat tai sulkevat pois toisia.

Monenlaiset tavat ja käytännöt voivat luoda ja ylläpitää eriarvoisuutta. Kieli, asenteet ja ajattelutavat voivat tuottaa ja säilyttää sitä. Toiminta, tilat ja opetusmenetelmät voivat vahvistaa ja uusintaa eriarvoisuutta. Toisto ja tapojen vakiintuminen siirtävät sen seuraavalle sukupolvelle.

Siksi koulun kaikkea toimintaa, käytäntöjä ja oppiaineistoja tulee arvioida tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta.

Mikä on syrjintää?

Tasa-arvolaisissa mainitut syrjintäperusteet ovat sukupuoli ja sukupuolivähemmistöön kuuluminen. Sen mukaan syrjintää ovat välitön syrjintä, välillinen syrjintä ja seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä. (Tasa-arvolaki 7 §)

Yhdenvertaisuuslaissa mainitut syrjintäperusteet ovat ikä, alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta, perhesuhteet, terveydentila, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen ja muu henkilöön liittyvä syy. (Yhdenvertaisuuslaki 8 §)

Perustuslaissa syrjintä on kielletty kaikilla henkilöön liittyvillä perusteilla. (Perustuslaki 6 §)

Tämä on syrjintää

Välitöntä syrjintää on yksilön tai ryhmän kohtelemisen eri tavoin kuin muita ilman hyväksyttävää perustetta.

Välillistä, epäsuoraa syrjintää on esimerkiksi näennäisesti puolueeton käytäntö, tieto tai toimintatapa, joka asettaa toisen tai toiset muita heikompaan asemaan.

Piilosyrjintää ovat vähättely, poissulkeminen, tuen puute ja sivuuttaminen.

Rakenteellista syrjintää on ajattelu, ettei syrjiviä käytäntöjä voi muuttaa.

Moniperusteisessa syrjinnässä yksilöä tai ryhmää syrjitään monella eri perusteella.

Häirintä ja epäasiallinen kohtelu ovat syrjintää.

Ohje tai käsky syrjiä on syrjintää.

Vastatoimet ovat syrjintää: jokaisella on oikeus vedota syrjinnän vastaiseen säädäntöön ilman, että siitä on hänelle haittaa.

Esteettömyys tarkoittaa fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön toteutumista niin, että jokainen voi ominaisuuksistaan huolimatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

[Mikä on syrjintää?](#)

[Syrjinnän kieltäminen muussa lainsäädännössä](#)

Mitä tehdään?

Viikin normaalikoulun kolmas tasa-arvokysely tehtiin helmikuussa 2018. Kyselyn ja tähän mennessä käydyn keskustelun perusteella koulu sitoutuu seuraaviin tavoitteisiin ja toimenpiteisiin:

Puhutaan

Ensimmäinen tavoite on puhua tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta enemmän.

Vaikka tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat olleet hiljattain esillä mm. mediassa ehkä enemmän kuin koskaan ennen, koulussa tarvitaan keskustelua kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä, yhdenvertaisuudesta ja tasa-arvosta.

Koulun kaikkia käytäntöjä, toimintatapoja ja oppiaineistoja tulee arvioida tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusnäkökulmasta. Edistävätkö tavat, käytännöt, toiminta ja aineistot tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista vai estävätkö ne sitä?

Näistä tulisi puhua

Arvoja koskevia kysymyksiä ymmärretään eri ikäisenä eri tavoin ja siksi niistä on puhuttava yhä uudelleen. Koulussa on usein palattava peruskysymyksiin:

Mitä tasa-arvo tarkoittaa?

Mitä yhdenvertaisuus tarkoittaa?

Kuka tarvitsee esteettömyyttä?

Miksi niistä puhutaan?

Mitä tasa-arvo
tarkoittaa.pptx

Vasta tämän jälkeen voidaan keskustella:

Edistävätkö koulun tavat ja käytännöt tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta?

Ehkäisevätkö koulun tavat ja toiminta syrjintää, kiusaamista ja häirintää?

Toteutuuko esteettömyys Viikissä?

Edistävätkö koulun tavat ja käytännöt tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta?

Edistävätkö koulun
tavat ja käytännöt tas:

Ja sitten:

Miten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistetään?

Millä tavoin häirintää, syrjintää, kiusaamista ja väkivaltaa ehkäistään?

Edistävätkö koulun
tavat ja käytännöt tas:

Tämän keskustelun tulisi olla jatkuvaa, kannustavaa ja kunnioittavaa. Oppiaineissa voi olla erilaisia tapoja käsitellä samoja kysymyksiä. Vuosiluokittain niitä käsitellään oppilaan ikä ja kehitys huomioon ottaen.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tulee olla esillä silloin, kun suunnitellaan koulun toimintaa, juhlia ja tiloja, muodostetaan opetusryhmiä ja valitaan oppimisympäristöjä, menetelmiä ja aineistoja.

[Tasa-arvotyö on taitolaji](#)

Puututaan

Toinen tavoite on puuttua eriarvoiseen kohteluun enemmän.

Eriarvoinen kohtelu loukkaa yksilön oikeuksia ja estää yhdistävän luottamuksen syntymistä. Se vahingoittaa yhteishenkeä ja heikentää yhteisön vahvuuksia.

Kiusaaminen, häirintä ja syrjintä luovat pelkoa myös niiden parissa, joita ne eivät henkilökohtaisesti koske. Sama koskee väkivaltaa. Päivittäin kouluissa nähdään väkivaltaa eri muodoissa, ja myös siihen tulisi puuttua enemmän.

Miten puututaan?

Eriarvoinen kohtelu, kiusaaminen, häirintä, syrjintä ja väkivalta tulee nimetä ja pyrkiä päättämään.

Kaikkien tulisi kertoa, jos itse tai joku toinen tulee kohdelluksi tasa-arvon tai yhdenvertaisuuden vastaisesti. Nyt moni tietää kiusaamisesta, mutta ei tee sille mitään. Moni, jota kiusataan, ei kerro siitä.

Kiusaamista, häirintää ja syrjintää ei voi päättää yksi taho. Vain yhteisestä sopimuksesta voi syntyä eriarvoisuutta vastustava koulu.

Näin puutut eriarvoiseen kohteluun

Sano

Jos näet tai koet eriarvoista kohtelua, kiusaamista, häirintää ja syrjintää, sano ettet hyväksy sitä. Älä ole hiljaa, lähde pois tai anna sellaista kuvaa, ettet huomaa sitä.

Sen sijaan sano, ettet hyväksy sitä. Sano esimerkiksi ”Lopeta.”, ”Tuo ei ole oikein.”, ”Voiko noin sanoa?” tai ”Noin ei saa sanoa.”. Jos voit, perustele: ”Tuo ei ole reilua.”. Älä hyväksy kiusaamista, häirintää tai syrjintää.

Kerro

Jos eriarvoinen kohtelu ei lopu heti, kerro siitä. Eriarvoinen kohtelu tulee nimetä ja siitä tulee kertoa. Kerro opettajalle, rehtorille, työtoverille, kaverille tai kotona.

Jos et itse voi tai tahdo kertoa, pyydä huoltajaa, kaveria tai työtoveria kertomaan. Eriarvoisesta kohtelusta voi kertoa myös viestillä, sähköpostissa tai wilmassa.

Myös sen, jota kiusaaminen, häirintä, syrjintä tai väkivalta eivät henkilökohtaisesti koske, mutta joka tietää niistä, tulisi uskaltaa kertoa.

Kenelle kerrotaan?

Oppilas ja opiskelija kertovat eriarvoisesta kohtelusta opettajalle tai rehtorille. Opettaja ja muu henkilöstön jäsen kertoo rehtorille tai dekaanille, rehtori dekaanille.

Jos eriarvoinen kohtelu jatkuu siitä huolimatta, että olet kertonut, kerro siitä uudelleen. Tässä tapauksessa kerro toiselle opettajalle tai rehtorille. Älä jää odottamaan pitkäksi aikaa.

Toimi

Eriarvoinen kohtelu tulee selvittää ja lopettaa. Opettajan, rehtorin ja esimiehen tehtävä on päättää eriarvoinen kohtelu. Selvittämisessä voidaan käyttää sovittelua. Eriarvoisesta kohtelusta voidaan rangaista.

Jos opettaja tai rehtori ei osaa tai voi toimia, hän kysyy apua toiselta opettajalta tai rehtorilta.

Yliopistoyhteisön jäsen voi kysyä neuvoa yliopiston tasa-arvovastaavalta: tasa-arvovastaava@helsinki.fi

[Helsingin yliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyö](#)

[Tasa-arvo kouluissa ja oppilaitoksissa](#)

[Syrjintä lainsäädännössä](#)

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä ovat kouluissa yleisiä. Häirintä voi olla sanallista, sanatonta tai fyysistä.

Häirintä loukkaa yksityisyyttä tai koskemattomuutta ja luo kiusallisen, halventavan, leimaavan, nöyryyttävän tai uhkaavan ilmapiirin.

Mistä tiedän mikä on seksuaalista tai sukupuoleen perustuvaa häirintää?

Seksuaalisessa ja sukupuoleen perustuvassa häirinnässä sukupuoli tai seksuaalisuus ovat esillä tarpeettomalla tai epäasiallisella tavalla. [Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä](#)

Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä ovat monin tavoin vahingollisia. Siksi niihin kiinnitetään erityistä huomiota.

Älä hyväksy häirintää. Jos huomaat tai koet häirintää, osoita ettet hyväksy sitä. Älä ole hiljaa tilanteessa, jossa sinuun tai johonkin toiseen kohdistuu häirintää.

Kerro häirinnästä opettajalle, rehtorille, työtoverille, kaverille tai kotona. Jos se ei lopu heti, kerro siitä toiselle opettajalle tai toiselle rehtorille. Älä jää pohtimaan asiaa yksin.

Vaikka kiusaamisesta, häirinnästä ja syrjinnästä tiedetään, niistä vaietaan. Vaikeneminen osoittaa välinpitämättömyyttä ja hyväksymistä.

[Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi](#)

Muututaan

Kolmas tavoite on osoittaa, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi voidaan tehdä enemmän.

Nyt ehdotamme näin:

Koulu muuttuu, jos...

Kutsut kaikkia vaikuttamaan yhteisiin asioihin.

Seuraat tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden toteutumista ja keskusteleet niistä.

Kiinnität huomiota kieleen, asenteisiin, ajattelutapoihin ja käytäntöihin, usein juuri ne luovat ja ylläpitävät eriarvoisuutta.

Nimeät eriarvoisuutta luovat tavat ja käytännöt ja pyrit muuttamaan niitä.

Annat jokaisen kertoa itsestään omalla tavallaan.

Vastustat loukkaavia vitsejä ja vihapuhetta.

Varot ennakkoluuloja ja yleistyksiä.

Pyrit luomaan tiloja, joissa jokainen voi olla oma itsensä.

Pohdit kannattaako jakautua ryhmiin silloin, jos asioita voidaan tehdä yhdessä.

Puutut kiusaamiseen, häirintään, syrjintään ja väkivaltaan.

Käytät toisesta nimeä, jolla hän toivoo tulevansa kutsutuksi.

Viittaat toiseen termeillä, joita hän toivoo.

Jos käytät kieltä, jossa on sukupuolitetut pronominit, käytät toisen toivomia sanoja.

Ajattelet asioita myös vammaisen ja toimintarajoitteen ihmisen kannalta.

Tunnistat tilanteet, joissa tarvitaan tukea tai apua, kysyt voitko auttaa, mutta et ohjaa ylhäältä.

Olet kiusatun puolella ja osoitat sen.

Kuuntelet kaikkia heitä koskevissa päätöksissä.

Et oleta kaikilta samanlaisia käsityksiä kodista, perheestä, parisuhteesta tai muusta sellaisesta.

Et edellytä kaikilta samanlaisia käsityksiä hyvästä työstä, ammateista ja koulutusaloista.

Et sukupuolita tiloja ja toimintaa ilman hyvää syytä.

Et esitä tai määrittele toisen kulttuuria, identiteettiä tai elämäntapaa.

Hankit tietoa tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta.

Kysyt, jos olet epävarma.

Koulu muuttuu,
jos.pptx

Hyväksyminen ja uusiminen

Viikin normaalikoulu liittyy Helsingin yliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaan, jossa yliopisto sitoutuu edistämään tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisemään syrjintää kaikessa toiminnassaan: [Helsingin yliopiston tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma](#)

Koulussa on tasa-arvoryhmä, joka vaihtuu vuosittain. Ryhmä vastaa koulun tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelusta. Tasa-arvoryhmään ovat kaikki tervetulleita.

Uusi tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma tehdään vuonna 2021.

[Tasa-arvovaltuutettu](#)

[Yhdenvertaisuusvaltuutettu](#)

[Työsuojelu](#)

[Lapsen oikeudet](#)

[Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa](#)

[Comprehensive sexuality education to prevent gender-based violence](#)

[Tietoa ja tietotarpeita vammaisuudesta](#)

[Vammaisuus eriarvoisuuden aiheuttajana](#)

[Seta Nuoret](#)

[Seta Opas kouluille](#)

[Intersukupuolisuus](#)

[Transsukupuolisuus](#)

[Unesco Gender equality](#)

[UN Gender parity](#)